



טורי הרצנו אייזיק  
172465  
בן מלכה-שושנה ודב  
נולד ב- 1926  
שרת בנפת גלבווע  
נפל ב- 12.7.1948  
בקרב על מזאר.





### הרצנו אייזיק

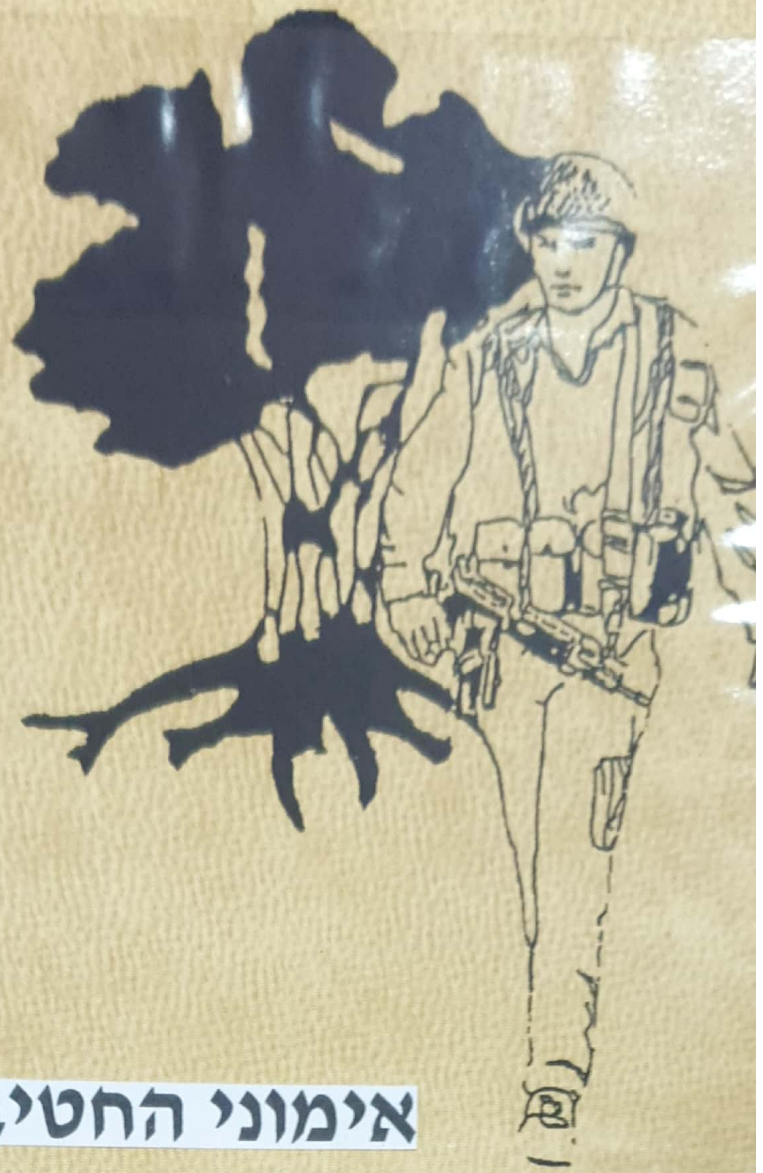
בן דוב ומלכה-שושנה. נולד בשנת 1926 בעיר מיכילין ברומניה. נעוריו חלפו במדורי המחנות של הגיהנום הגרמני, עלה ארצה בשנת 1946 ועבד בעבודות חקלאיות במושבות השרון. עם ההתקפה הראשונה של הכנופיות הערביות על הישוב העברי הצטרף חיש לכוחות-המגן. נשלח למושב מולדת שבגליל התחתון, ואחר-כך השתתף בהגנה על מחצבות הגלבוע. בקרבות עליד בית-יוסף שבעמק הירדן



ובכיבוש הכפר זרעין. נתגלה כחייל טוב, ולזה לביצוע משימותיו ואמן לחבריו. הצטיין בקליעה למטרה והתמחה בנשק אנטי-טנקי ומכונות-ידיה. ב-9 ביולי 1948 החלה התקפת הצבא העיראקי על הכפר מואר שבמרומי הגלבוע שנכבש קודם לכן על-ידי כוחותינו. במשך שלושה ימים עמד אייזיק על משמרתו ללא שינה וכמעט ללא אוכל, בלי להוציא מידיו את צבונת-הידיה, והפיל חללים לרוב מבין שורות האויב. כשהתרומם לתקן משהו במכונת-הידיה פגע בו כדור האויב ב-12 ביולי 1948. נקבר בכפר-יחזקאל יחד עם מפקדו, איש כפר-יחזקאל, שנפל אף הוא באותו הקרב. ב-27.7.1950 הועבר לנחלת-יצחק.

לוחם בתש"ח





**אימוני החטיבה בתש"ח**





# הגלבוע



התפקידים אשר הוטלו על החטיבה במסגרת הערכות הכללית של כוחות חזית-הצפון, לקראת התחדשות הקרבות, עם הסתיים ההפוגה, היו בשלב ראשון — תפקידי-מגן. הוטל על החטיבה להחזיק במרחבה ולהגן עליו וע"י כך נתפנו לוחות אחרים המספיקים לפתיחת אופנסיבה בגזרה אחרת, בהתאם להתפתחות הפעולות במרחב-החזית. בשני מקומות במרחב-החטיבה נערכו מערכות-מגן כבדות ועקובות מדם, שהחטיבה עמדה בהן: על מורדות הגלבוע הדרומיים ובחזית סג'רה. בשלבים הבאים של המערכה לקחו יחידות מן החטיבה חלק במסע לכיבוש נצרת. בכבוש את הכפרים והגבעות המגינות על מלואות העיר מדרום-מערב, וכיבושה של העיר עצמה, עם שברונו של קאוקג'י במסיבי סג'רה, כבשה החטיבה את וג'לי-התחתון כולו ובראש — לוביה.

# הקרב בגלבוע

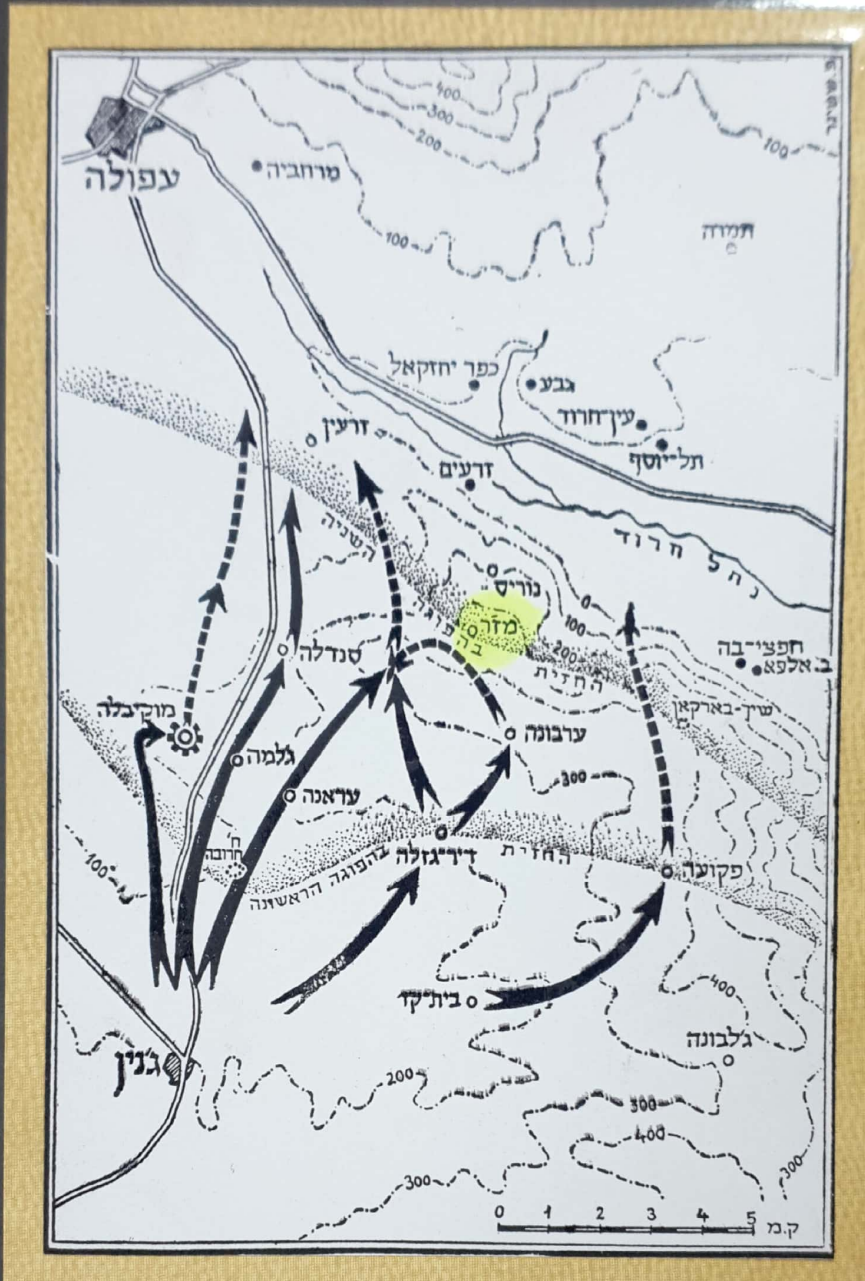
קרבנות בגלבוע

**הקרב על סאר החל עם בוקר.** בערך שתי פלוגות של ערבים מקומיים עלו ברכס המצודתי הדרומי, כשהם מתקדמים בשלושה ראשים, דרומי, דרומי-מערבי ומערבי. התקדם הסתיע בחיפוי של ארטילריה ומפציצים ציראקיים. הרגלים הגיעו עד לסוף של 500 מ' מן המשלט. נפרסו וניסו את המשלט באשם. נראה היה שהאלו שימשו רחק לבח אחר המתקדם מדרום בחזית האדי, שיצר שטח מת לגבי הנצפית במזרח. יחידות מסת זה הצליחו במשך ההתקפות לחזור מתחת לחוטמם של מחזיקי עמדת המכונה הראשונה. לחרוג את אשיר הנח ולכבוש את עמדת המכונה. דריסת-רגל כזו במשלט יצרה סכנה חמורה לו – וסימקה, פפקה, ועוד שני בחורים הסתערו ברימונים וחזרו ונכשו את העמדה מידי הערבים, שהשאירו במקום כמה הרוגים, ויתרם נמלטו מיד. בחזרתו נמצע סיומקה בהפגזה. האיב המשיך בהתקפותיו ובהפגזותיו, וכל פעם נהרפו הערבים. בשעה מאחרת יחזר, אהרצ, נתבקשו לסייע באש המרגמות הכבדות למגינים. אך בגלל אי-פזילתו של האלוט שם לא יוכלו לודא את טוח המרגמות המדויק, מכל שכן שחששנו לפגוע במגינים. אף-על-פי-כן נצטיינו לבצע את ההפגזה, כיון שהמצב האמיד החק. המרגמות שוחו ערפי המפה, ולפי מקום המצאם של כוחות האיב ששקעו על סמך הידיעות האחרונות שהגיעונו. הפצצה הראשונה נורתה, ולאחר שנודע מקום הנפוצותה עיי עשן שעלה משם נודו סצצות נוספות לאותו מקום. עם ערב נודע לנו, שקליפתן של הפצצות היתה מדויקת ופגעה בריכוזי הערבים, שהסתערו על המשלט ממערב. היא סגרמה לבריחתם. מאו הוקל הלחץ מעל המגינים, ובאותו יום לא נערכו עליהם עוד התקפות. בלילה הוחלפו המגינים עיי יחידה שקובצה ממשקי גוש-חרות, שידות של רגלים עלו בשביל מנוריס למזרח, עמוסות ציוד, תחמושת, מים ומצרכים. המגינים התשושים ירדו אל המעין לנח. אנשי-העמק ידעו, כי בנפשם, בנפש העמק כולה, תלויה החוקתה של מזרח, – הם החזיקו מעמד מול ההתקפות, שחזרו ונשנו גם ביום השני, הוא ה-12.9.48. ההתקפות נבלמו תוך אבידות רבות לערבים המתקשים, ובשוך היום פסקו לחלוטין; הערבים נוכחו לדעת, שלא יוכלו למגיני המשלט, ואבידותיהם המדוברות לא הניחו להם לתקוף שוב בעצמת-רגלים. מאו פקדו את המשלט רק הפגזות-סירוגין, ותו לא. מזרח נתקיימה בדינו.

בימים האלו החל בשכלול מערכת הביצורים מסביב למזרח, הונח קו צנורות מנוריס למשלט, ונסללה דרך שבה יכלו ח'ליפים להגיע עד הספר. מאו הפכה מזרח למשלט-קבע, שהחזק בידי יחידות החיים של גפת-בנימין, יום אחד לאחר קרב מזרח הורדו כל יחידות גדוד "גדעון" מן הקו ואף הפלוגה שנשלחה לחרבת-יורה שבאזור משמר-הירדן, נקראה לחזור, הגדוד החל להתארגן בבסיסו לקראת משימתו החדשה, שהחלה להסתמן באופקיו.

החלו המשוריינים לסגת מעט ועיי כך נפרצה קמעא טבעת הכיתור. 2 משוריינים, שנשלחו מזרעין כדי להוציא את הפצועים, נתכבדו באש-תותחים מיד עם הופעתם בקו הר'סט ונאלצו לחזור ללעומת שבאו; רק עם השכח אפשר היה לבצע את הוצאת הנפגעים. הפילוד הגבוה יותר פקד על נסיגה מסנדלה וממחנה-מוקייבלה ויצוב חקו על זרעין ומזרח. על שתי מחלקות בפיקודו של ברשי הוטל לצאת בלילה אל מחנה-מוקייבלה ולסייע לנצורים להחלק. עוד קודם לכן נמלטה מהמטה הזדעה אלחוטית על-כך לנ"פ במוקייבלה. בלילה יצאה היחידה למוקייבלה, וכשהגיעה למקום, כבר לא נמצאו בו המותרים. כפי שנתברר אחר-כך יצאה היחידה המכותרת מן המחנה כמעט באותה שעה שבה הגיעה התגבורת, אלא שיצאו מן הצד האחר. לאחר מסע-נסיגה בן 5 שעות שפירך את חלוף עוד יותר מן הקרב, הגיעו האנשים עייפית-לאות לזרעין. תגבורת ברשי נסוגה אף היא, לאחר שלא מצאה את המכותרים, וכן אנשי הפלוגה שנשארו בסנדלה. הצוחות הורדו לזרעין לחתולגנות מחודשת, והקו נתיצב על מערך לבין-עפולה-זרעין-מזרח, כשהוא מתחם על מלרכת ההגנה החבלית, שהותקנה עיי המתנדבים בעת ההפגזה.

# מפת הקרב





# גיליון ללוחם של החטיבה

חטיבת גולני

## גיליון ללוחם

גליון ג'

ה' באב תש"ח (13 באוגוסט 1948)

### חוליות בשרשרת

המילה מנגה, המורה כובש, המורה הורף — כך ישארו על המודיעין.  
לוחמי החי"ח, לוחמי פנייה, צור בג'דה, כובשי מצרת דעה ועוד —  
כך יקרא למודיעין.

היה אבתי בבו אלה — יש אמה, אבל לא כל האמת.  
אך שבעי המודיעין אלא סוף סבוק של פרשה ארוכה אשר דברים  
התחבבה — על שכמה זאת.

כל החוליות: רגלים, תותחנים, מהנדסים, חיל הנדסה ועל וכו', הכל  
אחד בן החיילים, אשר איש אתם בתפקידו ועל מעבודתו בכל דרכי החוליות  
השקדן, הם החוליות בשרשרת-ברזל על גבולות מדינתנו.

הידיע אתה, הלהים מחטיבת גולני — היכן הוא מצאצא? קה כפת,  
כי כל חייל צריך לקחת לעיניו במפתח. תמצא את הרג הנלכוד העומדים  
בשרשרת כחוסת סגן על עסק חרוז וישוביו הפורחים. בין משלמי הנלכוד  
לנים הם הבלמים ביותר: במזרח שיה' בארקאן מעל בית-אלפא —  
500 מ' גבהו הישני במערב, הוא מצאצא מעל קב' זרעים — 400 מ' גבהו.

מצאצא הוא כפר קטן הרוכזין על משלם זה, אולי הוא פרוז הנוכרת  
בשירת המורה:

אחד ביה, אבתי ה' ארוי ארוי וישפיה,  
כי לא באו לקדרת ה' לעזרת ה' בגבורים. (שופטים ה' כ"ג)

בימי המורה לא התגייסו תושבי פרוז למלחמת ישראל ויקוללו. קחת  
שבו בגלובי פרוז אויבנו וצפו פני עסק-חרוז, קודו למחזה את תלמידי  
האויב להתריב את הישוב העפל למרגלות הנלכוד.

רבות נאבקו בלייק-סאקסס לשמור את רכס הנלכוד בגבולות מדינת  
ישראל ואמנם שרשרת הנלכוד הקדמית נכללה בגלולנו, אך פרוז (מצאצא)  
חרעין — הספר שבפתח עסק-חרוז, הוא יורעאל הקדומה — אלה הנצא  
בגבולותינו. אך כפרם נכנסה ההפוגה הראשונה — גפלו לידנו כל משלמי

# לזכרו



## הרצנו אייזיק

בן דב ומלכה-שושנה. נולד בשנת 1926 בעיר מיכאילן, רומניה. ועורר חלמו במדורי המחנות של הגיהנום הגרמני. עלה ארצה בשנת 1946 ועבד בעבודות חקלאיות במושבות השרון. עם ההתקפה הראשונה של הכנופיות הערביות על היישוב העברי הצטרף לכוחות המגן. נשלח למושב מולדת שבגליל התחתון ואח"כ השתתף בהגנה על מחצבות הגלבוע, בקרבות על יד בית-יוסף שבעמק הירדן ובכיבוש הכפר זרעין. נתגלה כחייל טוב, נלהב לביצוע משימותיו ונאמן לחבריו. הצטיין בקליעה למטרה והתמחה בגשק אנטי-טנקי ומכונות יריה.

ב-9 ביולי 1948 החלה התקפת הצבא העיראקי על הכפר מואד שבמרומי הגלבוע, שנכבש קודם לכן ע"י כוחותינו. במשך שלושה ימים עמד אייזיק על משמרתו, ללא שינה וכמעט ללא אוכל, בלי להוציא מידיו את מכונת הידיה, והפיל חללים לרוב מבין שורות האוייב. כשהתרום לתקן משהו במכונת היריה פגע בו כדור האוייב, ב-12 ביולי 1948. הוא נקבד בכפר-יחזקאל יחד עם מפקדו, איש כפר-יחזקאל, שנפל אף הוא באותו הקרב ב-1950 הועבר לנחלת יצחק.

הרצנו אייזיק - עולה חדש מרומניה, שבהחל המלחמה קם והתגייס. אלינו בא וכאן נתגלה. קלעי מצויין וחבר טוב - חייל נאמן. האוייב הסתער עם שחר והמכונה שבידי אייזיק החלה פועלת. זמן רב פעלה עד שאחר המכונאים נפצעו. אייזיק נשאר יחידי עם המכונה. דאינוהו מעמדת התצפית האחורית הוא עבד כשד, סובב את המכונה ימינה ושמאלה. הערבים נאלצו לסגת מעט ואז... מעצור במכונה. חייל קל הוא מתרומם, פותח את המכונה, מתקנה - ומוכן לפעולה. המכונה נעצרת שוב ושוב. הוא אינו רוטן וממשיך בשקט. חברו נפצע - אין דבר, הוא יסתדר בעצמו. הערבים כבר קרובים למדי. המכונה פתחה באש חזקה - ולפתע השתתקה... כדור האוייב מחץ את ראשו.

מתוך: "גליון ללוחם חטיבת גולני"



# תהלת נצח לגבורי ישראל

## בחזית הצפון

קרה חדרב בעמדה שמספרה 5 ושמה: העמדה  
א' שנה, או העמדה השחורה, ידועים עתה בכל  
העמק כולו. כל הבא הנה מבקש לראות את המקום שבו נתגלו  
וגבורה ותמותה שעליהם נמתו בעתונים רק מלים מספר:  
נסיגות תאוים לכבוש את מאזאר, הכפר הערבי שבידינו, עלו  
בתורה.

### שמואל הרמוני, מ-ב.

בן כפר יחזקאל, במאזאר — התמסר מלוא כחו ומרצו  
לעבודת ההתנגדות. דומם אך אומר מילא את תפקידו עד  
נגיע האחרון.

אותו יום, יום שני הקשה, כבדה התקפת הערבים על  
המקום. הפגזים התנפצו באדיר לבתים ולהר. העמק כולו הסתכל  
בחדת קודש בזה היום, העשן הזועם.

כדורי האויב פורדו לאסלאם את סקיהחול של העמדה,  
אש פשטה בעמדה, אך היא לא נעזבה.

הערבים הסתערו במלוא כוחם. כבר קרבו כדי מדחק  
40 מטר. אש האויב כיסתה את העמדה.

גם אז ראינוהו טרען דומם את הסטן, דורכו ומבקש מקום  
לפעול ממנו. אך לא הספיק, וכדור האויב מחץ את ראשו.

### הרצני איזיק

עולה חדש. מרומניה הגיע ובהחל המלחמה קם התגייס.  
אלינו בא וכאן נתגלה. קלעי מצוק וחבר טוב — חיל נאמן.  
וביום השני, באותה התקפה, באותה העמדה, נפל גם הוא.  
האויב הסתער עם שחר — המכונה שבידי איזיק החלה  
פועלת. זמן רב פעלה עד שאחד המכונאים נפצע. איזיק נשאר  
יחדי עם המכונה. ראינוהו מעמדת תצפית אחורית. הוא עבד,  
כשד סובב את המכונה ימינה ושמאלה. הערבים נאלצו לסגת  
מעט ואז... מעצור במכונה. חיש קל הוא מתרומם, פותח את  
המכונה, מתקנה — ומוכן לפעולה. המכונה נעצרת שוב ושוב.  
הוא אינו רוטן, הוא ממשיך בסקט. חברו נפצע — אך דבר,  
הוא יסתדר בעצמו. הערבים כבר קרובים למדי. המכונה פתחה  
באש חזקה — ולפתע הסתתקה... כדור האויב מחץ את ראשו.  
המרגמה נכנסה לפעולה.



## בניין הבית הלאומי היהודי בארץ ישראל בשנים 1920-1931

### רקע כללי

1. הצהרת בלפור (1917), שחרור א"י משליטתם של העות'מאנים ומסירת המנדט על א"י לבריטים עוררו אמונה בקרבת התגשמות החלום הציוני בקרב הנוער היהודי במזרח אירופה.
2. עם הקמת פולין, גברה האנטישמיות בפולין על רקע לאומני, והתבטאה בפרעות ופיטורי יהודים. הפולנים התייחסו אל היהודים כזרים וחסרי זכויות. שר האוצר הפולני, גרבסקי, יזם תקנות שנישלו את יהודי פולין כלכלית. כתוצאה מכך, יהודים רבים, מסוחרים פשוטים ועד תעשיינים הוציאו את ההון שברשותם על יציאה מפולין, וחלקם עלו לארץ.
3. הקמתן של מדינות לאום חדשות במזרח אירופה לאחר מלחמת העולם הראשונה (פולין, המדינות הבלטיות ועוד), עוררה תקווה בקרב יהודים להגדרה לאומית משלהם בא"י.
4. הקליטה המוצלחת של העלייה השנייה בארץ למרות הקשיים, עוררה הערצה בקרב היהודים הצעירים ברוסיה. דמות הפועל העברי החי בקומונה וכובש את הקרקע הניעה צעירים אידיאליסטיים לעלות לארץ.
5. למ הפכה ברוסיה (1917) היו תוצאות שליליות מבחינת היהודים: פגיעה פיזית ביהודים (היות ומלחמת האזרחים התנהלה גם ב"תחום המושב" ברוסיה, שם חיו היהודים), ופגיעה כלכלית ביהודים בתקופת "הקומוניזם המלחמתי" שהנהיג השלטון הקומוניסטי החדש בראשות לנין (איסור מסחר פרטי, הלאמת רכוש).
6. ב-1924 נכנס לתוקף חוק ההגירה בארה"ב, שהגביל את ההגירה למדינה במטרה למנוע את ירידת השכר שם. גם מדינות מערב אירופה הטילו הגבלות על כניסת יהודים לתחומן, לכן יהודים רבים שביקשו להגר לארה"ב או למערב אירופה עלו בלית ברירה לא"י.

### התמורות הדמוגרפיות בעקבות העלייה השלישית והרביעית

- לפני תחילת העלייה השלישית, היו בארץ רק 56,000 יהודים, רובם בירושלים, ביפו ובערים אחרות, ומיעוט מהם ב-29 ישובים חקלאיים. ב-1919 התירו הבריטים ליהודים לעלות לארץ, ותוך 5 שנים עלו לארץ כ-35,000 עולים. בעקבות העלייה, גדל היישוב היהודי בארץ בכ-50%.
- בעלייה הרביעית, בין 1924 ו-1926, עלו כ-70,000 עולים. בתחילת 1924 מנתה האוכלוסייה היהודית בארץ כ-95,000, ומספרה עלה בסוף 1929 לכ-157,000, כלומר, תוך 6 שנים גדלה האוכלוסייה ב-65%.
- מאפייני העולים: רוב העולים הגיעו ממזרח אירופה: רוסיה, פולין, רומניה וליטא. חלק קטן של העלייה הרביעית הגיע מתימן ומעיראק. העולים היו בד"כ בעלי רכוש מהמעמד הבינוני, אך היו ביניהם גם עניים וציונים אידיאליסטיים צעירים.

### צורות ההתיישבות החדשות שהתגבשו בשנות ה-20

#### התפתחות ההתיישבות העירונית

בשנות העשרים חל שינוי בגישה אל העיר ואל המקום שהיא תפסה במפעל הציוני ובחברה הארצישראלית. רוב העולים התיישבו בערים הגדולות-ירושלים, חיפה ובראש וראשונה בת"א. העובדה שהם היו עירוניים בחו"ל גרמה לכך שהם העדיפו להמשיך באורח חייהם הקודם. קודם הייתה חשיבות לחקלאות, להתיישבות החקלאית בכפר, בתקופת העלייה הרביעית חדרה תודעה חדשה ביחס לעיר, העיר הוכרה כחשובה והכרחית והייתה המרכז הגדול לקליטת העלייה. העיר שימשה כמרכז למקורות עבודה בתחום הבניין, מסחר, תחבורה, אומנות ושאר משלחי היד. היא פתחה בפני האוכלוסייה סיכויים רחבים של עבודה ופרנסה. נוצרו בה היסודות לחיי תרבות. העיר העברית נועדה להיות הלקוח העיקרי לתוצרת החקלאית של הכפר.



מקום קבורתו של אייזיק  
כפר יחזקאל

